

Fisuri în fonta(nelă)

Dana Nichițlea

Era prea puțin posibil să fi trăit pe vremea lu' Ceaușescu și să nu ai măcar o frustrare legată de caloriferele de fontă cu care erau dotate toate apartamentele comuniste. Incredibil de grele și totuși extrem de fragile. Până și o copilă ca Lucica rămăsese cu acest gând, deoarece nu era dată în care să nu se sprijine în joacă de calorifer și povestea asta să nu se termine prost. În mintea ei de copil, nu exista altă posibilitate să poți privi pe geam și aparent era și o modalitate clară de a primi o muștruluală pe cinste.

Eternele texte precum: *„Crezi că nu știu că iar te-ai cocoțat acolo? Chiar nu-nțelegi de vorbă bună? Vrei să ne trezim fără calorifer? Vrei să se spargă? Să cadă de acolo? Dă-le dracului că-s făcute doar ca să fie. Ți-am zis de sute de ori să nu te mai sprijini de el. Las-o încolo de treabă că acuși vine iarna și asta ne mai trebuie... să alergăm după instalatori și reparatori și mama lor de tâmpiți...”* le-ar fi putut îngâna fără cel mai mic efort.

Era ca un mic totem caloriferul ăsta. Doar că nu era chiar așa de mic. Era destul de lat și degeaba... Lucica ține încă minte cum se făceau pregătiri acerbe pentru momentul când urma să dea cei de la CET drumul la căldură. Se aeriseau, se verificau să nu fie fisurate, se făceau prognosticuri, oare câte elemente din toate vor fi capabile să se încălzească? Va fi iar partea de sus fierbinte și dedesubt rece? Ba nu, invers! Să lase robinetul deschis la maximum sau abia la jumătate? Cum e mai mic consumul? Dumnezeuul mării lui de calorifer...

Oricâte măsuri de precauție s-ar fi luat, nu exista iarnă în care unul dintre grămezile astea de fontă să nu riposteze. O dată la 2-3 săptămâni aveau parte de o aventură. Lucica mică, complet inutilă, se trezea târâtă într-o adevărată misiune de salvare a întregii locuințe. Cel mai frecvent, caloriferul juca câte o farsă înainte de a se crăpa de ziuă, trezind întreaga casă la 4-5 dimineața. Întuneric și un covor de iută inundat, erau suficiente încât să se declanșeze calvarul. Lucica știa că trebuie să se conformeze, să stea pur și simplu cocoțată în vârf de pat și să-și țină gura. Își alegea o carte din bibliotecă pe care o răsfoia, prefăcându-se concentrată. Cam aceeași carte de fiecare dată. Citea destul de cursiv, dar cartea asta o fascina tocmai pentru că nu înțelegea nimic din ea. Taică-su îi spunea că-s povești de oameni mari și că le va înțelege când va mai crește, dar spre surprinderea ei, nu îi interzicea să silabisească din

ea, atât timp cât avea grijă să nu o deterioreze. Când venea vorba de operațiunea *caloriferul*, nu înțelegea extrem de multe le-gate de întreaga misiune de salvare care i se desfășura pe sub nas, dar percepea alergătura, scrâșnitul din dinți și ligheanul albastru folosit pentru a colecta apa care țâșnea într-un jet nervos. Ligheanul și una-două oale mari în care ai ei obișnuiau să facă vara bulion sau gem de prune.

Maică-sa, adesea singură, lăsată de izbeliște în moment de mare cumpănă, făcea maraton între cameră și baie încercând să țină sub control cantitatea interminabilă de apă care se tot revărsa. Abia apuca să golească ligheanul, că alerga să verse apa din oală.. . și retur. Lucica o privea cum asudă de efort și evita să o incomodeze cu ceva. Între drumurile făcute pentru a vărsa apa ruginită și cârpele cu care se chinuia să spele linoleumul, cu teamă să nu se infiltreze apa în tavanul vecinilor, nu prea părea o idee bună să îi dea si ea de treabă.

Se gândea uneori că sigur are și ea partea ei de vină. De multe ori, ba se cățara pe nenorocitul ăla de calorifer, ba se sprijinea de el atunci când nu era nici un adult prin preajmă, tatonând de fiecare dată, cu jind, terenul. Era o luptă tacită între ei doi. Era ca și cum numai ea își dădea seama că prefăcutul se dă fragil ca să pară interesant și că atunci când clachează o face doar ca să capete atenție.

Când îi lovea năpasta, stătea ascunsă printre pături și perne, căci tot frig era în casă cu sau fără calorifer. Lucica întâmpina adesea evenimentul cu o păpușă mică și neagră în mână, dintr-un cauciuc ordinar, pe care tragedia o prin-dea cel mai probabil dezbrăcată. Nici acum nu îi e prea clar de unde naiba reușise taică-su să-i găsească o păpușă neagră tăciune și cum de acceptase să i-o cumpere. Probabil o primise gratis cine știe cum, nu de alta dar nu îl vedea plătind pentru o jucărie și alegând voluntar una atât de urâtă. Și-ar fi dorit atunci să o îmbrace, părea nepotrivit să stea acolo, așa, goală, lipsită de apărare, îndemnându-te parcă să o discriminezi, dar nu se încumeta să îi caute hainele pe care i le croia din resturi de zdrențe, în zilele în care era nevoită să-și găsească de treabă singură prin casă. Atunci nu avea prea multe opțiuni: lectura, teancurile de culegeri de matematică sau croitoritul ăsta de baltă.

Lectura îi plăcea teribil, învățase să citească cursiv încă de pe vremea când avea trei ani, dar cărțile care i se repartizau spre citire nu reușeau mereu să-i trezească interesul. Motiv pentru care, cartea neagră, legată în piele, cu coperte care o făceau să saliveze mental, era adesea sustrasă din biblioteca alor ei și citită pe furiș.

Biblioteca era mai degrabă a lui taică-su, nu își amintește nici acum s-o fi văzut vreodată pe maică-sa mai mult decât răsfoind vreo broșură. sau ani mai târziu vreo

revistă cu remedii naturiste. Nici de citit nu îi citise vreodată ceva. Încă de pe atunci, Lucica o bănuia pe maică-sa că fusese genul care cu greu era convinsă să-și citească măcar rezumatul lecției din clasă și chiar și atunci, se afla prinsă într-o cruntă incapacitate de a nu înțelege mai nimic. La ea nu se punea problema așa... Seara abia aștepta să se bage la culcare și să citească pe furiș. Se asigura mai întâi că blocase cu obiecte de îmbrăcăminte lumina, astfel încât să nu poată evada pe sub ușa camerei. Aprindea lustra kitschoasă, pe care o împodobeau cu câte o bluză sau cămașă de noapte a maică-sii, lăsând un singur fascicol să răzbată de sub bucata de material de proastă calitate, unde se îngrămădea să citească. A fost necesar să stârnească într-o noapte un mic incendiu până a pus informația cap la cap și a înțeles că e mai practic să folosească piese de vestimentație care să conțină mai mult bumbac decât poliester. Eventual la fiecare 10-15 minute, făcea o rocadă cu altă țoală ce aștepta supusă și rece pe marginea patului.

Mai fenta „sistemul” de reguli și în timpul somnului de prânz, desfășurat aproape întotdeauna cu ușa de la cameră închisă, Lucica invocând adesea ca motiv faptul că e prea multă gălăgie care îi perturbă somnul. Simțea de pe atunci că poate nu era luat în calcul doar confortul ei, ci cumva acea ușă închisă ridica o barieră între cele două lumi, o barieră ce le permitea și alor ei să-și tragă sufletul, uitând pentru câteva ore, că aveau o responsabilitate. Citea pe sub pătură cu o ureche ciulită și îndreptată către pașii ce se plimbau uneori haotic pe hol.

Matematica i s-a părut interesantă până a devenit o corvoadă zilnică, indiferent că nu se regăsea în orarul de a doua zi, că era sau nu weekend ori vacanță. Detalii lipsite de importanță pentru ai ei. Orice activitate intelectuală că-păta proporții gigantice și înghițea complet orice alt fel de activități.

Lucica îi bănuia pe ai ei că au învățat-o atât de repede să citească de una singură pentru a nu-și mai pierde timpul cu povestea de dinainte de culcare. *„Acum știi să citești, pune mâna și fă-o singură!”*.

Stupizenia cu croitoria se născuse din tendința de a inventa o ocupație, o activitate realizată din niște resturi inutile pentru care nu risca să fie apostrofată. Nu se price-puse niciodată la așa ceva dar insista cu încăpățănare. Perioade scurte de timp era tolerată cu astfel de activități atât timp cât nu deranja. Totuși, cu prima lor schimbare de dispoziție, i se aducea în vedere că lucrul ăla era lipsit de logică și nu are nici un Dumnezeu. Tot mai bine ar fi să pună dracului mâna pe o culegere. Ceea ce și făcea la vârsta aia. Fără întârziere și fără drept de apel.

Lucica lăsase gândurile să-i zboare suficient cât să se îndepărteze de povestea cu caloriferul. Rămăsese totul împrăștiat pe fundal, unde maică-sa avea posibilitatea să se desfășoare.

Mereu considerase că adevăratul calvar al apocalipsei caloriferului începea pentru ea, abia când se transforma ceasul într-o ora decentă. Atunci maică-sa alerga să dea ochii cu administratorul blocului pentru a-l ruga să oprească apa până reușea să ceară ajutorul unui instalator. Dacă administratorul nu dădea semne clare că și-ar dori să fie deranjat la cântatul cocoșilor, se vedea nevoită să se posteze în fața apartamentului îmbâcsit al instalatorului, om de-al cartierului, călit în probleme de acest gen.

Omul o știa că e mai mult singură, că bărbat-su e des plecat cu serviciul și cumva reușea să îi stârnească mila, motiv pentru care nu o refuza niciodată. Din păcate, pe vremea aia puțini erau cei care primeau aprobare pentru a-și instala un telefon, așa că partea jenantă a problemei era către înfățișai umil, direct la ușa omului și îl săltai din pijamale dacă era dispus să se sacrifice. Dar nenea ăsta ofta încet și fără să mai comenteze, se învățase să își tragă hainele peste izmenele cu care dormea pentru a se prezenta la datorie.

Partea dificilă pentru Lucica se concretiza în jumătatea aia de oră, care uneori se transforma într-o oră întreagă, când era nevoită să preia atribuțiile maică-sii. Era dificil ca la 5-6-7 ani să te asiguri că apa nu depășește un volum rezonabil în recipientele în care era colectată, pentru a putea fi cărate până la baie, ridicate și golite apoi în vasul de toaletă. Frica ei că nu va fi capabilă să ridice ligheanul mult prea plin, o făcea să alerge disperată, făcând mai mul-te drumuri, alunecând, gâfâind terorizată că apa o să ia cu ea camera din loc și asta doar pentru că nu s-a străduit un pic mai mult. Niciodată nu se bucura să o vadă pe maică-sa atât de mult ca atunci când revenea cu instalatorul. Reîntoarcerea ei însemna că își poate relua locul în capătul patului unde o aștepta păpușa negricioasă. Prezența ei redevenea iar invizibilă, așa cum era cel mai bine la vremea respectivă. Toate lipiturile și intervențiile la care era supus bietul calorifer, îi dădeau dreptul de a fi tratat ca un semizeu. Practic, întreaga iarnă, se închinau la el rugându-se să nu se trezească iar în toiul nopții în susur de apă ruginită.

După câțiva ani de chin, prin '95-96, ai ei au reușit să schimbe patru din cele cinci calorifere existente în casă. A rămas pe poziții doar caloriferul din baie. ăsta nu făcuse niciodată figuri, era atât de mic și insignifiant încât nu își permisese să facă mofturi. Și când nu faci mofturi, nu capeți atenție, așa că a rămas umil, atârnat în suportul lui și vopsit neglijent în fiecare vară de către taică-su. acumulând straturi întregi de vopsea

cojită care îl făceau să semene cu un bătrân gârbovit, înțolit cu un cojoc cu trei numere mai mari. Ani mai târziu, prin 2006. Bătrânii au vândut apartamentul în care executaseră zeci de modificări. Caloriferul din baie era singurul lucru care rămăsese neschimbat de la construirea blocului comunist.

Peste încă câțiva ani, într-un apartament ridicat după căderea dictatorului, dar construit după schițele vremurilor apuse, Lucica se cațără fără mustrării de conștiință pe pervazul geamului unde îi place să-și savureze câteodată cafeaua. Cu ambele mâini își ține cana, iar picioarele și le odihnește pe caloriferul care nu ripostează, nu o privește ciudat și nu pare să aibă intenția de a-și răzbuna strămoșii. Acolo îi place să citească atunci când afară burnițează și tot acolo își hrănește adesea fetița, care privește pe geam în timp ce înghite lingurițele pline cu mâncare. Lucica încă zâmbește amar când își aduce aminte de frânturi ale propriei copilării. Cel puțin, caloriferele de acum nu mai au aerul sinistru, alienat și vindicativ al celor de atunci, care rezonau perfect cu lumea în care adesea își simțai incendiate aripile de molie hipnotizată în lumina unui bec perfid, sub care vreo fetiță visătoare se adăpostea să citească.